

# БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

© 2017 ГРЕБЕНИК К. В.

УДК 336.143

## Гребеник К. В. Бюджетна політика як складова державного регулювання економіки

Метою статті є визначення тенденцій бюджетної політики як складової економічного розвитку держави та обґрунтування важливості злагодженої системи бюджетного механізму в сучасних євроінтеграційних процесах. Проаналізовано видатки на економічну діяльність держави, їх частку у валовому внутрішньому продукті та в загальному обсязі видатків зведеного бюджету за 2010–2016 рр. Визначено особливості формування структури видатків зведеного бюджету та їх вплив на економічну діяльність. Обґрунтовано напрями підвищення ефективності бюджетної політики. Подальший розвиток отримали положення щодо необхідності фінансового забезпечення національного виробництва, підтримки провідних галузей економіки та фінансування наукових інноваційних досліджень з метою стимулювання економічного розвитку країни та підвищення добробуту громадян. Зроблено висновки щодо необхідності структурних перетворень у сфері державного регулювання економічного зростання країни.

**Ключові слова:** бюджет, бюджетна політика, видатки бюджету, доходи бюджету, бюджетне регулювання, економічний розвиток.

**Рис.: 2. Бібл.: 9.**

*Гребеник Ксенія Володимирівна* – аспірантка кафедри фінансів, Київський національний торговельно-економічний університет (вул. Кіото, 19, Київ, 02156, Україна)

**E-mail:** grebenik.ks@gmail.com

УДК 336.143

## Гребеник К. В. Бюджетная политика как составляющая государственного регулирования экономики

Целью статьи является определение тенденций бюджетной политики как инструмента экономического роста страны, а также обоснование важности слаженной системы бюджетирования в современных евроинтеграционных условиях. Проанализированы объемы расходов бюджета на экономическую деятельность и их доля в валовом внутреннем продукте и в общей сумме расходов сводного бюджета за 2010–2016 гг. Определены особенности формирования структуры расходов сводного бюджета и их влияние на экономическую деятельность. Обоснованы резервы повышения эффективности бюджетной политики. Дальнейшее развитие получили идеи о необходимости финансового обеспечения национального производства, поддержки ведущих отраслей экономики и финансирования научных инновационных исследований, которые в совокупности направлены на стимулирование экономического развития страны и повышение благосостояния граждан. Сделаны выводы о необходимости структурных изменений в сфере государственного регулирования экономического роста страны.

**Ключевые слова:** бюджет, бюджетная политика, расходы бюджета, доходы бюджета, бюджетное регулирование, экономическое развитие.

**Рис.: 2. Библ.: 9.**

*Гребеник Ксения Владимировна* – аспирантка кафедры финансов, Киевский национальный торговельно-экономический университет (ул. Кіото, 19, Киев, 02156, Украина)

**E-mail:** grebenik.ks@gmail.com

UDC 336.143

## Hrebenyk K. V. The Budget Policy as a Component of the State Regulation of Economy

The article is aimed at defining tendencies in budget policy as an instrument for the economic growth of country and substantiating the importance of a coherent budgeting system in the current conditions of European integration. The volumes of budget expenses for economic activities with their share of the gross domestic product and the total expenditure of the consolidated budget for 2010-2016 were analyzed. Both the characteristics of formation of the consolidated budget expenses and their impact on economic activities have been defined. The reserves for improved efficiency of budget policy have been substantiated. The article takes a further step in developing the ideas of the need for financial provision for national production, support for leading industry sectors and financing of scientific innovation research, which altogether should be directed towards stimulating the economic development of country and improving the welfare of citizens. Conclusions were reached on the need for structural changes in the sphere of the State regulation of the country's economic growth.

**Keywords:** budget, budget policy, budget expenditure, budget revenues, budget regulation, economic development.

**Fig.: 2. Bibl.: 9.**

*Hrebenyk Kseniia V.* – Postgraduate Student, Department of Finance, Kyiv National University of Trade and Economics (19 Kioto Str., Kyiv, 02156, Ukraine)  
**E-mail:** grebenik.ks@gmail.com

Бюджет є вагомим інструментом системи державного регулювання економіки; у доходах і видатках державного кошторису чітко прослідковується фінансова політика країни. Через видатки бюджету реалізується роль держави в регулюванні економічних процесів, стимулюванні макроекономічного зростання, забезпеченні соціальних гарантій населення, вдосконаленні структури суспільного виробництва. Бюджетна політика значною мірою впливає на темпи економічного розвитку країни, створення оптимальних умов для структурної перебудови економіки, активізацію процесів інноваційного розвитку, сприяє розбудові соціальної інфраструктури, що є передумовами забезпечення дієвого суспільного розвитку [4].

Держава за допомогою складових системи бюджетного механізму активно впливає на соціально-економічні процеси. Актуальним є посилення інституцій-

них засад системи державного регулювання фінансово-економічних процесів; розробки дієвого бюджетного механізму, що спрямований на стимулювання національного виробництва з метою забезпечення економічного зростання держави на основі наукового інноваційного розвитку та розширення внутрішнього і зовнішнього ринків збуту національного продукту.

Питання розробки теоретичних основ функціонування бюджету в умовах економічних перетворень, підвищення адаптивності бюджетування до світових економічних норм розглянуто у працях вітчизняних вчених О. Д. Василика, І. О. Луніної, І. О. Лютого, А. А. Мазаракі, М. Ф. Федосова, І. Я. Чугунова, С. І. Юрія та ін. Однак важливим є зосередження уваги на особливостях забезпечення бюджетного фінансування економічної діяльності держави та розгляд актуальних питань щодо розвитку національного виробництва, у т. ч. стимулю-

вання експортної діяльності на нові європейські ринки збуту.

Метою статті є розкриття та вдосконалення сучасних теоретико-методологічних засад функціонування бюджетної політики в економічній діяльності держави.

**Б**юджетна система – потужний інструмент регулювання економічної діяльності держави; обсяг і структура його видаткової частини визначають пріоритети як економічного, так і соціального розвитку. Бюджетний механізм забезпечує втілення бюджетного регулювання держави, відображає спрямованість бюджетних відносин на вирішення соціально-економічних завдань на конкретному етапі розвитку країни [7].

Економічна діяльність держави включає в себе комплекс заходів та систему фінансових інструментів щодо цілеспрямованого впливу на організацію та управління матеріальним виробництвом, ефективне акумулювання та використання ресурсів, контроль над обміном та реалізацією товарів, робіт, послуг. Бюджетна політика економічного розвитку полягає у використанні бюджетної архітектоники – оптимальному співвідношенні між елементами бюджетної системи [3]. Економічна політика держави виражається через створення міцного правового поля діяльності учасників ринкової економіки, забезпечення захисту інтересів суб'єктів господарювання та конкуренції на ринку, сприяння макроекономічної рівноваги, участі в акумулюванні коштів бюджету та розподільчо-перерозподільчих відносинах.

Державна підтримка економічної діяльності має велике значення у фінансовій системі країни, оскільки (відповідно до функціональної класифікації видатків) включає фінансування: загальної економічної, торговельної та трудової діяльності; сільського, лісового, рибного господарства та мисливства, паливно-енергетичного комплексу; іншої промисловості та будівництва (у т. ч. промисловість з видобутку рудних і нерудних корисних копалин, обробку промисловість, будівництво, відтворення мінерально-сировинної бази); транспорт; інші галузі економічної діяльності, такі як: торговельне гос-

подарство та заклади громадського харчування, туризм і готельне господарство та ін.; дослідження і розробки в галузях економічної діяльності; тощо.

Участь держави в економічній діяльності обумовлена необхідністю фінансування пріоритетних галузей, без діяльності яких неможливе економічне зростання – паливно-енергетична, металургійна промисловість, АПК, газо-, водопостачання, транспорт, зв'язок тощо. В умовах обмеженості фінансових ресурсів останніми роками в країні проводилась політика стримування видатків [1]; першочергово кошти були спрямовані на підвищення обороноздатності країни, своєчасні виплати за борговими зобов'язаннями, фінансування соціальних функцій. Економічній системі країни характерне обмеження обсягу фінансових ресурсів та неефективне їх використання. Асигнування в економіку, інноваційні дослідження та технологічні розробки займають незначну частину ВВП.

**С**утність ефективності бюджетних видатків у системі економічної політики полягає в сукупності досягнутих результативних показників, що відповідають основним цілям та завданням бюджетних призначень з урахуванням обсягу здійснених видатків бюджету, дієвості інституційних перетворень розвитку суспільного середовища [3]. Щодо економічних видатків, то у загальному обсязі асигнувань зведеного бюджету за результатами 2016 р. частка видатків на економічну діяльність складала 2,8%, а їх обсяг становив 66,2 млрд грн (у той час, як планом було передбачено профінансувати дану статтю видатків більше на 12,8 млрд грн, тобто на загальну суму 79,0 млрд грн). Щодо минулих років, то у 2015 р. частка видатків на економічну діяльність у загальному обсязі видатків зведеного бюджету становила 2,8%; у 2014 р. – 2,8%; у 2013 р. – 3,5%; у 2012 р. – 4,4%; у 2011 – 4,4%; у 2010 р. – 4,0% (рис. 1).

Зведений бюджет по видатках економічного характеру було виконано у 2016 р. – на 83,7%; у 2015 р. – 84,5%; у 2014 р. – 76,9%; у 2013 р. – 75,0%; у 2012 р. – 80,3%; у 2011 р. – 81,2%; у 2010 р. – 83,6%. Така тенденція



Рис. 1. Динаміка обсягу видатків зведеного бюджету на економічну діяльність та їх частки у ВВП протягом 2010–2016 рр., млрд грн/%

Джерело: складено за [5; 6].

свідчить про низький рівень фінансового менеджменту у сфері бюджетного планування та прогнозування.

Становлення бюджетної політики останніми роками характеризується посиленням ролі видатків у процесі регулювання економічного розвитку країни. Необхідність розвитку народного господарства, вихід на міжнародний фінансовий ринок, можливості для побудови нових економічних відносин із європейськими країнами обумовлюють важливість розвитку, модернізації виробництва та підтримки господарюючих суб'єктів внутрішнього ринку. Паралельно із нарощуванням національного доходу країни зростають і видатки зведеного бюджету на економічну діяльність; зокрема, у 2016 р. видатки зросли на 9,9 млрд грн., або на 17,6% відносно 2015 р.; у порівнянні з базовим 2010 р. видатки зросли на 51,1%, або на 22,4 млрд грн. Проте, незважаючи на зростання обсягу, їх частка у загальній структурі має тенденцію до зменшення: частка видатків зменшилась на 3,7 в. п. – із 11,6% (2010 р.) до 7,9% (2016 р.). Також прослідковується тенденція до зменшення значення даного показника по відношенню до валового внутрішнього продукту: у 2010 р. частка видатків зведеного бюджету у ВВП становила 4,0% проти 2,8% у 2016 р. (зменшення на 1,2 в. п.) (див. рис. 1).

Видатки на економічну діяльність розрізняють за функціональною класифікацією, галузевими особливостями і цільовим призначенням. Обсяги та структура видатків визначають пріоритети економічної політики держави, забезпечують валютні надходження, сприяють формуванню зовнішньоекономічних зв'язків тощо.

**А**наліз динаміки структури видатків бюджету в розрізі видів економічної діяльності за 2010–2016 рр. (рис. 2) свідчить про значний дисбаланс у фінансовій системі, що викликаний зовнішніми та внутрішніми факторами.

Частка видатків на загальну економічну, торговельну та трудову діяльність знаходиться в межах 1,8% у 2014–2015 рр. і 5,5% у 2012 р. За звітний рік було профінансовано цю категорію на 2,5 млрд грн, що є більшим на 1,5 млрд грн і складало 3,8% загальної суми видатків на економічну діяльність. У тому числі на фінансування загальної економічної та торговельної діяльності було виділено 2,2 млрд грн, а на регулювання трудових відносин – 0,3 млрд грн.

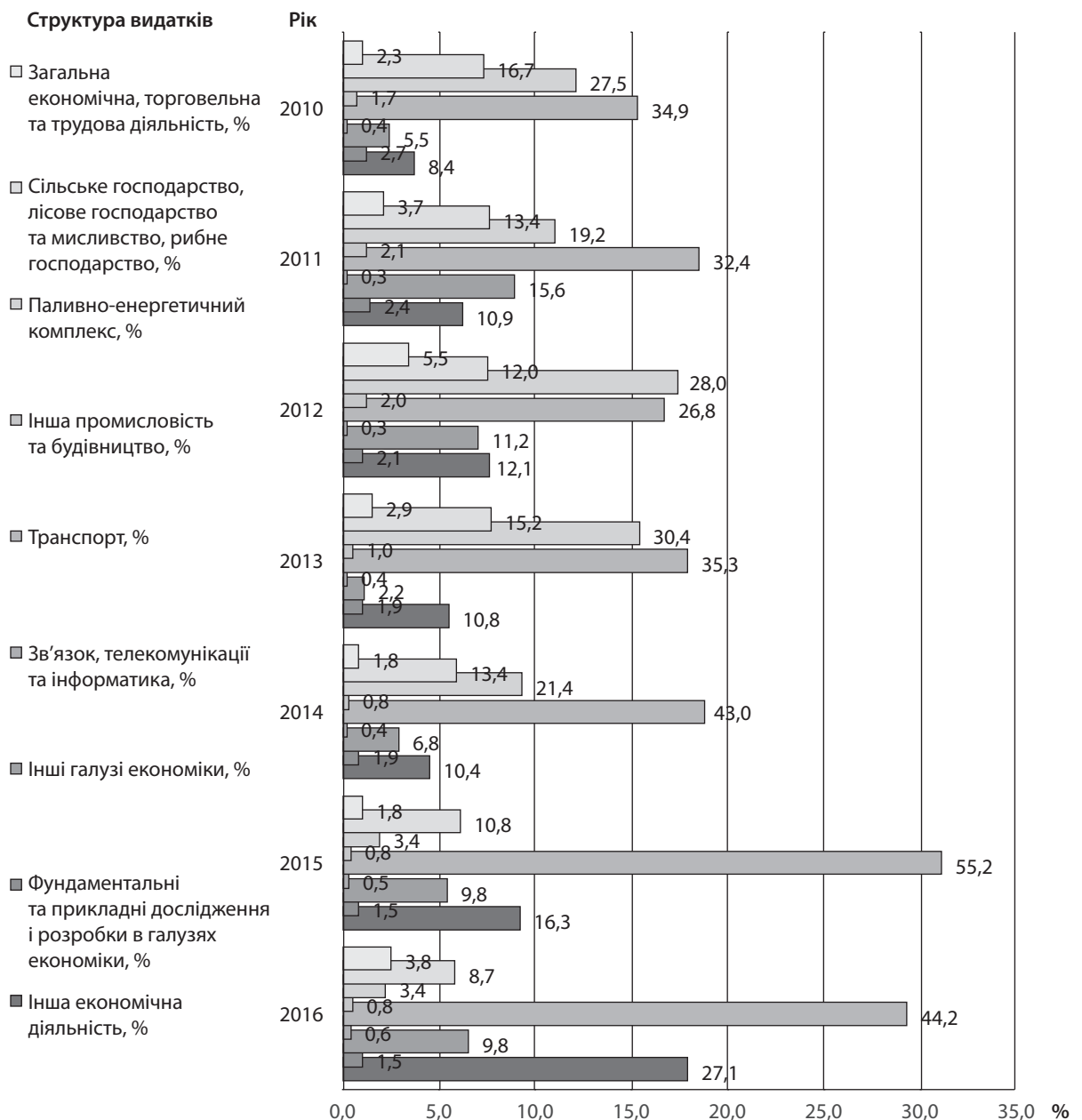
На розвиток сільського господарства у 2016 р. бюджетом виділено 5,5 млрд грн, лісового господарства та мисливства – 0,1 млрд грн і рибне господарство – 0,2 млрд грн; загальна сума видатків становила 5,8 млрд грн, що є меншим на 0,3 млрд грн, або на 4,6%, ніж у базовому 2015 р. За досліджуваний період спостерігаються значні коливання частки видатків на сільське, лісове, рибне господарство та мисливство в загальній сумі видатків на економічну діяльність; так, їх частка варіюється в межах 5,8% (2016 р.) і 16,7% (2010 р.). Видатки цієї групи спрямовуються на ведення лісового та мисливського господарства; керівництво та управління у сфері лісового господарства; охорону та захист лісів у лісовому фонді; керівництво та управління у сфері земельних ресурсів, ветеринарної медицини, водного господарства тощо [2]. Аграрний сектор є однією із ключових галу-

зей економіки, проте останніми роками спостерігається тенденція до неефективного використання потенціалу українських земель. Має місце недостатність фінансових ресурсів (як бюджетних, так і інвестиційних), недоступність банківського кредитування для стабільного ведення господарства.

**Г**алузь паливно-енергетичного комплексу було профінансовано в обсязі 2,2 млрд грн у 2016 р., що є більшим на 0,3 млрд грн., або на 15,8%, ніж у 2015 р. Якщо за базовий прийняти 2010 р., то фінансування даної галузі зменшилося на 81,8%, або на 9,9 млрд грн. За останні сім років частка видатків на ПЕК у структурі видатків на економічну діяльність зазнала значних змін та варіюється в межах 30,4% (2013 р.) і 3,4% (2016 р.). Фінансування паливно-енергетичного комплексу включає видатки на розвиток: вугільної галузі та інших галузей з видобутку твердого палива; нафтогазової галузі; електроенергетичної галузі та інших суміжних сфер. Видатки на ПЕК не є сталими, їх склад і структура змінюються щорічно залежно від державної політики та пріоритетів стратегічного економічного розвитку (див. рис. 2). У сфері ПЕК важливим є підвищення ефективності вітчизняного ринку електроенергії та виконання міжнародних зобов'язань щодо розвитку галузі та оновлення основних фондів. Модернізація енергетичного сектора забезпечує Україні сталий соціально-економічний розвиток.

Видатки на розвиток промисловості з видобутку рудних і нерудних корисних копалин, обробної промисловості, будівництва та відтворення мінерально-сировинної бази профінансовані в обсязі 0,5 млрд грн, що є більшим на 0,1 млрд грн, ніж у 2015 р. Частка цих видатків у загальній структурі видатків на економічну діяльність є найменшою та знаходиться в межах 2,0% і 0,8% у 2012 р. і 2016 р. відповідно. У промисловості реалізується ряд заходів, що спрямовані на створення належного фінансового та технологічного функціонування промислових підприємств; стимулювання технологічної модернізації та оновлення основних фондів; сприяння розвитку внутрішнього ринку та пошуку нових ринків збуту продукції на міжнародних ринках.

Починаючи з 2015 р., найбільшу частку у структурі видатків на економічну діяльність займають видатки на фінансування та розвиток транспорту – 44,2% у 2015 р. і 55,2% у 2016 р. (29,3 млрд грн і 31,3 млрд грн відповідно). У 2016 р. на розвиток дорожнього господарства було виділено 25,0 млрд грн, трубопровідного та іншого транспорту – 2,3 млрд грн, залізничного транспорту – 1,5 млрд грн, автомобільного, водного та повітряного транспорту – менше 1 млрд грн. Фінансування транспортної галузі, починаючи з 2010 р., зазнало значних змін: по-перше: обсяги видатків зросли на 91,2%, або на 14 млрд грн – з 15,3 млрд грн у 2010 р.; по-друге, частка видатків у загальній структурі видатків на економічну діяльність варіюється в межах 26,8% (2012 р.) – 55,2% (2015 р.). Видатки спрямовуються на загальне управління у сфері транспорту; підтримку експлуатаційно-безпечного стану судноплавних шляхів, внутрішніх водних шляхів; придбання повітряних суден; дорожнє господарство тощо [2]. Для розвитку транспортно-



**Рис. 2. Структура видатків зведеного бюджету на економічну діяльність протягом 2010–2016 рр., %**

Джерело: складено за [5; 6].

сектора та його інфраструктури необхідно збільшення видатків та залучення інвестиційних ресурсів з метою: оновлення рухомого складу за всіма видами транспорту; оновлення основних фондів транспортної інфраструктури відповідно до сучасних вимог з метою наближення національної транспортної системи до європейських стандартів тощо.

Спостерігається стійка тенденція щодо сум асигнувань на розвиток зв'язку, телекомунікацій та інформатики – їх обсяги зросли з 0,2 млрд грн (2010 р.) до 0,4 млрд грн (2016 р.), а частка у 2016 р. становила 0,6%, що є найменшим показником у звітному році. Видатки цієї групи спрямовуються на керівництво у сфері зв'язку, розповсюдження вітчизняних періодичних друкованих видань, доставку спеціальної службової кореспонденції органам державної влади тощо [2].

На фінансування інших галузей було виділено 6,5 млрд грн (9,8% видатків на економічну діяльність), що є більшим на 1,0 млрд грн (на 18%), ніж у 2015 р., і на 4,1 млрд грн (170,0%), ніж у 2010 р.

На фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у 2016 р. виділено 1,0 млрд грн (більше на 0,2 млрд грн відносно 2015 р. і менше на 0,2 млрд грн відносно 2010 р.). У структурі ця підгрупа видатків займає 1,5% (2016 р.), що є меншим на 1,2 в. п. у порівнянні з 2010 р.. Важливим є збільшення обсягу видатків на фундаментальні та прикладні дослідження в кожному з напрямків діяльності держави.

Розробка та реалізація напрямків бюджетної політики має будуватися на науково обґрунтованих положеннях та результатах наукових досліджень з питань бюджетних відносин [3]; у сукупності ці заходи посилю-



ють збалансованість державних фінансів та підвищують рівень і якість управління економічними процесами в країні. Динаміка (див. рис. 2) свідчить, що упродовж останніх років розвиток вітчизняної економіки не супроводжувався науковими розробками та насиченням внутрішнього ринку інноваційними технологіями в національному господарстві (частка даної групи видатків у загальній структурі видатків на економічну діяльність зменшилась на 1,2 в. п. – з 2,7% (2010 р.) до 1,5% (2016 р.). Економічний розвиток держави має будуватися на розробці та використанні інноваційних технологій, проте у сфері фінансово-економічної діяльності держави науковим дослідженням не виділяється достатній обсяг бюджетного фінансування. Активне використання вітчизняного потенціалу (із залученням міжнародних рекомендацій) дозволяє збільшувати виробництво та обсяги реалізації національного продукту з високою доданою вартістю відповідно до світових стандартів на внутрішньому та зовнішньому ринках. Видатки бюджету впливають на економічне зростання, передусім через пріоритетне фінансування наукових досліджень, розвиток найважливіших галузей економіки, підтримку суб'єктів підприємницької діяльності [7].

27,1% у структурі 2016 р. (17,9 млрд грн) займають видатки на фінансування іншої економічної діяльності. Галузь останніми роками зазнає значних змін: так, обсяг видатків збільшився з 3,7 млрд грн (2010 р.) до 14,2 млрд грн; частка видатків у структурі зростає на 18,7 в. п. – з 8,4% до 27,1%. До підгрупи видатків включають видатки на підтримку розвитку малого підприємництва, зокрема: фінансову підтримку інноваційних проектів; підготовку та підвищення кваліфікації кадрів; формування інфраструктури та розвитку малого підприємництва; пільгове кредитування тощо. В Україні саме підприємство є рушійною силою економічного розвитку. Суб'єкти підприємницької діяльності виступають роботодавцями для значної частини населення, а сума податків та обов'язкових відрахувань до бюджету займає значну частку в доходах зведеного бюджету. Підвищення інноваційно-технологічної конкурентоспроможності суб'єктів національного господарства країни сприяє зростанню показників економічного розвитку.

**П**роведений аналіз свідчить, що перелік видатків, їх склад і структура постійно змінюються залежно від наявної економічної ситуації, стратегії економічної політики [8]. На пріоритетні галузі економічної діяльності виділяються незначні суми грошових коштів, через це:

- ✦ змінюється структура національного виробництва, якість та обсяги національного продукту;
- ✦ морально та фізично зношуються основні фонди стратегічних національних виробництв;
- ✦ скорочується кількість робочих місць;
- ✦ зменшуються податкові надходження до бюджету та відрахування до фондів тощо.

Будь-які диспропорції в розвитку соціально-економічних процесів відображаються на всій фінансовій системі. Важливим є посилення регулюючої функції бюджету, яка полягає в перерозподілі валового продукту

між сферами економічної діяльності, адміністративно-територіальними одиницями, соціальними групами населення для забезпечення ефективності соціально-економічного розвитку [3].

Видатки бюджету уособлюють роль держави в регулюванні економічних процесів, стимулюванні макроекономічного регулювання, вдосконаленні структури суспільного виробництва; здійснюють вплив на діяльність суб'єктів господарювання та соціальні перетворення. Видатки є дієвим інструментом впливу на фінансову політику та розвиток національного господарства, тому необхідність підвищення їх економічної ефективності є науково обґрунтованою.

**З**аходи бюджетної політики суттєво впливають на темпи економічного розвитку країни, структурні зрушення в економіці, активізацію інноваційного розвитку тощо [3]. Звіти органів влади свідчать про реалізацію ряду заходів, необхідних для поживлення розвитку реального сектора економіки, зокрема: активізація державної бюджетної підтримки експорту української продукції, у т. ч. за рахунок забезпечення диверсифікації та модернізації виробництва; скасування обов'язкової сертифікації деяких видів товарів; уніфікація національного законодавства відповідно до європейського; позитивні зміни у правовому регулюванні діяльності суб'єктів національного господарства; удосконалення процесу підготовки робітничих кадрів [1]; спрощення норм щодо ведення підприємницької діяльності; більш ефективного використання діючих виробничих потужностей та їх технологічного оновлення; впровадження механізму стимулювання ресурсозбереження, інноваційного розвитку тощо.

Посилення впливу видаткової частини бюджету на економічне зростання держави базується на розробці та запровадженні обґрунтованих методів визначення обсягів та структури видатків бюджету, реалізації дієвого механізму оптимізації бюджетних програм і планів, удосконаленні порядків використання коштів бюджету.

## ВИСНОВКИ

Бюджетне регулювання економічної діяльності реалізується в сукупності взаємовідносин економічних, правових, інституційних бюджетних компонентів, що пов'язані із визначенням основних напрямів та пріоритетів бюджетної політики, плануванням і прогнозуванням бюджетних показників, формуванням і виконанням бюджету, проведенням контролю за використанням бюджетних коштів [3]. Видатки бюджету на економічну діяльність спрямовуються на регулювання фінансових процесів та стабілізацію економіки, зокрема через створення сприятливих умов для суб'єктів національного ринку; підтримку базових галузей економіки та стимулювання розвитку нових перспективних галузей; розвиток наукоємних інноваційних технологій; модернізацію інфраструктури тощо.

Реалізація довгострокових соціально-економічних програм розвитку країни передбачає продовження й поглиблення бюджетної реформи з метою формування та реалізації бюджетної політики на якісно новому рівні [9].

**Е**кономічне зростання та побудова високотехнологічного виробництва реалізується через модернізацію промисловості, сільського господарства та інших галузей економічної системи в умовах підвищення ролі наукових досліджень та інноваційних винаходів. Значення регулюючої та контролюючої функцій держави, як основного суб'єкта системи державних фінансів, останніми роками посилюється та виражається в напрямках бюджетної політики, що мають чітку структуру та порядок реалізації таких заходів, спрямованих на підвищення добробуту населення країни та забезпечення економічного зростання адміністративно-територіальних одиниць і країни в цілому. ■

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році». Київ: НІСД, 2016. 688 с.
2. Бюджетна система/за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. Київ: Центр навчальної літератури; Тернопіль: Економічна думка, 2012. 872 с.
3. **Максюта А. А., Чугунов І. Я.** Бюджетна складова суспільного розвитку. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2012. № 3. С. 45–54.
4. **Мялковський А. І., Чугунов І. Я.** Бюджетна політика як складова соціально-економічного розвитку країни. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2010. № 5. С. 5–15.
5. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: [treasury.gov.ua](http://treasury.gov.ua)
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: [www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)
7. **Павелко А. В., Чугунов І. Я.** Бюджетна політика економічного розвитку. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2015. № 2. С. 64–73.
8. Указ Президента України «Про стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» від 12.01.2015 р. № 5/2015. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

**9. Чугунов І. Я., Макогон В. Д.** Бюджетна політика в умовах економічних перетворень. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2014. № 4. С. 79–91.

**Науковий керівник – Чугунов І. Я.**, доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки, завідувач кафедри фінансів Київського національного торговельно-економічного університету

#### REFERENCES

*Analitychna dopovid do Shchorichnoho Poslannia Prezidenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovyshe Ukrainy v 2016 rotsi»* [Analytical report to the Annual Message of the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine "On internal and external situation of Ukraine in 2016"]. Kyiv: NISD, 2016.

*Biudzhetsna sistema* [The budget system]. Kyiv; Ternopil: Tsentri navchalnoi literatury; Ekonomichna dumka, 2012.

Chuhunov, I. Ya., and Makohon, V. D. "Biudzhetsna polityka v umovakh ekonomichnykh peretvoren" [Fiscal policy in conditions of economic transformation]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu*, no. 4 (2014): 79-91.

[Legal Act of Ukraine] (2015). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

Miarkovskyi, A. I., and Chuhunov, I. Ya. "Biudzhetsna polityka yak skladova sotsialno-ekonomichnoho rozvytku krainy" [Fiscal policy as a component of socio-economic development of the country]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu*, no. 5 (2010): 5-15.

Maksiuta, A. A., and Chuhunov, I. Ya. "Biudzhetsna skladova suspilnoho rozvytku" [The budget component of social development]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu*, no. 3 (2012): 45-54.

Ofitsiynyi sait Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby Ukrainy. [treasury.gov.ua](http://treasury.gov.ua)

Ofitsiynyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. [www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)

Pavelko, A. V., and Chuhunov, I. Ya. "Biudzhetsna polityka ekonomichnoho rozvytku" [Fiscal policy for economic development]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu*, no. 2 (2015): 64-73.